

Marginalitate socială și închisoare

Avem nevoie de iluzii? În ce măsură putem și în ce măsură dorim să discernem cantitatea de iluzorii implicată în diferitele reprezentări asupra realității sociale? Neutralitatea statului în raport cu interesele indivizilor și grupurilor sociale, interesul public ca interes general, egalitatea în fața legii și egalitatea de șanse, reușita socială ca răsplată a muncii și perseverenței, distribuția echitabilă a avantajelor și bunurilor sociale etc. sunt *elemente concrete* care organizează viața indivizilor în societățile pe care le desemnăm ca democratice sau/și componente ale unei veritabile *mitologii democratice*? Indiferent de natura și statutul lor, aceste principii configurează perspectiva convențională asupra individului și societății. Această perspectivă, construită pornind de la definițiile oficiale asupra relațiilor dintre individ și societate, are drept concurenți modurile în care diferitele grupuri sociale care compun societatea elaborează propriile concepții asupra lumii sociale și sub-lumilor pe care le populează. De multe ori aceste definiții contrastează puternic cu definițiile convenționale; sursa acestui contrast rezidă în extrema diversitate a societăților contemporane: poziția în stuctura socială, accesul la resurse, educația, locuirea etc. generează diferite perspective individuale și de grup asupra vieții în societate.

Perspectiva convențională se sprijină pe ideea răspunsului automat și nediferențiat al statului – exprimat prin poziția diverselor sale componente birocratice – față de comportamentele indivizilor, evaluate în termenii conformității la exigențele normative, într-o ecuație care ignoră diferențele de poziție socială. Mai exact, indivizii sunt evaluați

exclusiv în funcție de gradul de adecvare la definițiile oficiale elaborate de către cei care conduc societatea. Puterea de a elabora aceste definiții are avantaje și consecințe: promovarea anumitor interese și, consecutiv, a unui anumit mod de modelare a lumii sociale.

Dintre aceste definiții, definițiile legale ocupă un loc central: reglementarea juridică a invadat întreg spațiul social. În zona dreptului penal, cuplul crimă-pedeapsă reafirmă obsesiv ideea responsabilității individuale: responsabilitate individuală care are drept fundament teoretic egalitatea de poziție și de șanse a indivizilor.

Cuplul crimă-pedeapsă precum și formele derivate ale relației dintre responsabilitatea individuală și comportamentul social, extinse în spațiul diverselor politici publice, generează un anumit confort: indivizii „sunt apărați” de către stat; statul își construiește și reafirmă puterea, indicând indivizii și grupurile care amenință stabilitatea societății. Devianții, delincvenții, asistații sociali: pentru primii, închisoarea, pentru ceilalți, reducerea asistenței și accentuarea dimensiunii „punitive” a suportului statului. La prima vedere, pare să fie vorba despre două categorii sociale distincte: în realitate e vorba de aceiași indivizi, proveniți din zonele sărace ale societății, cu un nivel de educație scăzut, lipsiți de șanse în competiția pentru reușita socială.

Analiza profesorului Loïc Wacquant, cu care deschidem acest număr al revistei *Sociologie Românească*, privește societatea americană contemporană. Câteva referiri la societățile Europei occidentale, aproape nici o referire explicită la societățile estice. În pofida acestui fapt, aplicabilitatea discursului

---

* Acest număr tematic: „Devianță, delincvență, reacție socială” este coordonat de conf. univ. dr. Petronel Dobrică.

său asupra societății românești este evidentă : de la spectacolul media al înfruntării judiciare dintre stat și vedetele momentului până la restrângerea politicilor publice de suport pentru indivizii dezavantajați, de la spectacolele judiciare televizate din zonele sociale defavorizate până la problematica resocializării și reinsertiei sociale a condamnaților, toate aceste identități, ca și multe altele pe care cititorii le vor descoperi, conferă analizei o relevanță deosebită pentru înțelegerea societății în care trăim.

Tema centrală a acestui număr al revistei *Sociologie Românească* este devianța și lumea închisorii, ca spațiu social marginal. Universitari și practicieni au colaborat pentru a creiona o imagine asupra unei realități care poate fi utilizată ca instrument de decodificare a unei realități mai largi : poate fi definit studiul încarcerării drept un capitol central al studiului statului și inegalității sociale, așa cum susține profesorul Loïc Wacquant ? Scopul nostru a fost să oferim nu răspunsuri, ci *perspective* asupra acestei probleme.

Conf. Univ. Dr. Petronel Dobrică